

HODOČASNIČKA SREDIŠTA INOZEMNE PASTVE

Vladimir STANKOVIĆ

Pripremajući ovaj izvještaj o hodočasničkim središtima hrvatske inozemne pastve za III. hrvatski mariološki simpozij, bio sam svjestan da ne mogu ulaziti u neku dublju analizu iznoseći povijest glasovitih marijanskih svetišta u svijetu u koja odlaze i naši ljudi u tuđini ili dajući opširne povijesne podatke o počecima tog hrvatskog hodočašćenja. Zautavio sam se više na snimanju sadašnjeg stanja i to, uglavnom, na temelju osobnog uvida na licu mjesta. Ovaj moj prikaz može poslužiti kao poticaj za svestranije istraživanje ove posebno zanimljive teme kako s mariološkog tako i s hrvatskog nacionalnog stanovišta.

Govorit ću o hodočasničkim središtima inozemne pastve na tri odijeljena područja: među Hrvatima u susjednim zemljama, među hrvatskim radnicima na privremenom radu u zemljama sjeverne i zapadne Evrope, među hrvatskim vjernicima u prekomorskim zemljama.

1. HRVATSKA HODOČASNIČKA SREDIŠTA U SUSJEDNIM ZEMLJAMA

1. RUMUNJSKA

Poznato je da na području današnjeg rumunjskog Banata živi desetak tisuća Hrvata koji su se očuvali na tri lokaliteta: najbrojniji Karaševci ili Krašovani u blizini grada Rešice, zatim oni u selu Rekašu i oni u selu Keči, svi u biskupiji Temišvar. Nekad ih je bilo mnogo više o čemu svjedoče imena sela i drugih lokaliteta koji imaju čisti slavenski karakter. Pustimo neka o hodočasničkim središtima, u koja odlaze i naši sunarodnjaci u Rumunjskoj, u njihovu narječju nešto rekn jedan od njih, vlč. Petar Stojanović, rođen u Karaševu i za svećenika zaređen 1979.

„Znamo mi će bez Boga ne ništa pa zato smo mi dobri vernici: idemo svaki put u crkvu i molimo Boga, a najviše volimo ići procesijom po noga kod svete Marije Čiklovske i kod svete Marije Radne. Manastir svete Marije Čiklovske ne jako daleko od nas, otprilike neki 40 kilometara, pa zato u jenim danu tiko lepo

stignemo procesijom po noga. Svako naše karaševsko selo ima si svoj procesijon, višti svi koji laju d'idu po noga se saberu i tako zajedno putuju, a putam svo vreme se popevaju popevke u čast svete Marije i se moli Boga. Osim toga procesijon svakoga sela ima svoj križ i dva beli barjaka. Svetkovina svete Marije Čiklovske je drugog juli. Pošto je lećnje dobo, odraga dideš po noga, a najpače i procesijom u čast svete Marije svi Karaševci, mladi, stari, jedva čekaju dan podjenja, to je u krvi svakom Karaševku što mu je ostalo od dedinoga dede. Pa zato skoro iz svakog karaševskog doma ide po noga u Čiklovu poneki da moli pomoć i zagovor svete Marije za cel dom i za svu familu. Drugi naš manastir je Sveta Marija Radna. Tamo mi Karaševci idemo s procesijom na Malu Svetu Mariju (8. IX.), ali Radna je jako daleko od nas pa zato se ne može stići u jenim danu peški, negol treba ići peški tri dana onamo i tri dana natrag. Su priko sto kilometera od naši karaševski seli. I ako su sad dosta mašine, ješte se drži stari lepi običaj da se ide po noga, pa tako svi koji idu po noga se lepo sakupe, ali ne selo svako samo, negol sva sela zajedno, svaki s svojem križam i svojemi barjaci, tako će ovej veliki procesijon ima sad 6 križa i 12 barjaka, će selo Jabalče ne ide, de ima kirvaj u svojemu selu. Pomislite, draga braćo, koliko to može biti lepo i Bogu milo kad iz svi naši karaševski seli se sakupe po neki iz svakoga doma u jedan veliki procesijon koji ide peški, popeva naše stare hrvatske popevke u čast svete Marije i tako ju poštuje i pripozna za svoju kršćansku majku i ju moli za mir i Božji blagoslov. Sve je to odviše lepo, pa zato mi Karaševci, dok god budemo, želimo poštovati našu nebesku majku." (Katolička Crkva i Hrvati izvan domovine, 94,95.).

U svetištu svete Marije Čiklovske nisam bio, ali sam zajedno s hrvatskim župnikom iz Lupaka vlč. Marijanom Tjinkulom posjetio svetište svete Marije Radne kraj mjesta Lipove. To je prekrasna barokna crkva koja je i sada u dobrom stanju. Nekada su svetište vodili franjevci koji su ondje imali velik samostan, no sada su raspršeni, službeno u Rumunjskoj ne postoje, ali ipak djeluju po župama pa i sadašnja dvojica svećenika u Mariji Radnoj nisu drugo nego franjevci koji su postali dijecezanski svećenici koje država priznaje. Mnogi lokaliteti u okolici imaju slavensko obilježje pa se i samo svetište nalazi u mjestu Lipova gdje je u prošlosti bio uglavnom naš živalj, ali se danas već asimilirao.

2. MADŽARSKA

1. Koljnovska Maria

U blizini austrijsko-madžarske granice, južno od Soprona, nalazi se selo na čijem početku stoji dvojezični natpis: Kopházá — Koljnof. To je najveća župa mađarskog Gradišća s 1.900 vjernika od kojih su većina Hrvati. Župnik je pjesnik Pavao Horvath, ima nedjeljom tri hrvatske mise. U selu se osim župne nalazi i hodočasnička crkva Bl. Djevice Marije od Pohoda, sagrađena u 17. st. Osobito na Veliku Gospu dolaze brojni hodočasnici iz jurske i sombateljske biskupije, a također i Gradišćanski Hrvati iz susjedne Austrije. Tu je župnikovao i pjesnik Koljnovske Marije Ivan Blažević, koji je u Györu 1920. godine objavio knjižicu s naslovom: KOLJNOVSKA MARIA, Čudno pripetenje hodočasne kapele, a posvetio ju

je „preštimanim koljnofskim vernikom i njegovu duhovnom ocu Ivan Szicherle, ešperešfamiku. Knjižica je napisana u stihovima i počinje ovako:

Poslušnite, braća, ću vam povidati,
Od shodične crikve, jedna j na hrvati
Zač tako poštuju koljnovsku Mariju,
Blaženu divicu, majku najmiliju.

Ukolo Koljnofa zelene lozice.
Va lozi je stala kapela divice,
Pod starim hrastom, na Nadasya puti
Pohodili su ju vsi nevoljni ljudi.
Marija va lozi, bila je na glasi.
Čudna pomoćnica ur va stari časi.

2. Marija Jud

Hodočasničko mjesto Majke Božje Judske u istoimenom mjestu Mariagyüd smjestilo se na samom jugu županije Baranje, nedaleko od graničnog prijelaza na Dravi prema Donjem Miholjcu. Današnja crkva potječe iz prve polovice 18. stoljeća, ali se Marija Judska slavi odvajkada. Originalni se Gospin kip 1704. prenosi u franjevačku crkvu u Šiklošu, zatim u Osijek gdje se i danas štuje u franjevačkoj crkvi u Tvrđi. Sadašnji Gospin kip u Marija—Judu nalazi se ondje od 1713. godine. Osim Mađžara dolaze brojni hodočasnici Nijemci i još više Hrvati iz mađžarske Baranje, ali i iz Hrvatske. U crkvi se nalaze natpisi na mađžarskom, njemačkom i hrvatskom jeziku. Svetište se nalazi u pečujskoj biskupiji u kojoj žive brojni Hrvati.

3. Györ

Svake godine u svibnju Hrvati biskupije Györ nadu se na marijanskom hodočašću u katedrali u Györu. To je već tradicionalno i popularno hodočašće na koje se rado dolazi. Tada je misa i propovijed na hrvatskom, a osobito rado pjevaju marijanske pjesme. Sada je biskupski tajnik u Györu Hrvat Franjo Benković, rodom iz sela Bizonje, koji nastoji da se taj običaj očuva i proširi.

3. AUSTRIJA

Gradišćanski Hrvati u Austriji jako vole hodočastiti pa zato među brojnim marijanskim pjesmama imaju i onih izrazito hodočasničkih. Oni hodočaste (osim u susjedni Koljnof i malo udaljeniji Györ u Mađžarskoj) osobito u Maria Zell (Celje) u Gornjoj Štajerskoj, zatim „k Majki Železanskoj” i „k Majki Lovretanskoj” u Gradišću.

U gradišćanskom molitveniku „Kruh nebeski” među marijanskim pjesmama ima i podnaslov: Marijanske pri shodišći (shodišće = hodočašće): kad se hodočasnici iz doma ganu na marijansko shodišće ili putem.

1. Grišnike poziva Marija Divica, kot majka im kriči: Hod' te k meni dica (Pridavak:) O Marija, smiluj se nam sirotam!

2. Nikoga na svitu nij tako grišnoga, koga ne b'željila prijeti za svoga.

3. Sve ću vas obatrit, govori Divica, od vas ne odvrnem nigdar svoga lica.

4. Zato braća draga, zbog grihov ne zdvojmo, k Mariji Celjanskoj (k Majki Želanskoj ili k Majki Lovretanskoj) nek srčeno pojmo.

5. Ar nas zove sama ljubljena Divica, da nas ne kaštiga božanska pravica.

6. Putem svi molimo, lipe jačke pojmo, zime i vrućine ništa se ne bojmo...

(Celji na ulaz i izlaz, takaj i doma na ulaz jači se lovretanska litanija, a za svakom prošnjom slijedeći pridavak:)

(Celji na ulaz:) Šetujemo lipi čas, Marija pred tvoj obraz, i pred Sinka Jezuša, koga držiš na ruka, o Marija Celjanska.

(Kod stupa hodočasniki u crikvu:) Došli jesmo lipi čas, Marija pred Tvoj obraz, itd.

(Celji na izlaz:) Zbogom ostan Marija, tisućkrat pozdravljena, zbogom ostani, i putuj s nami, Marija, Mat Celjanska.

(Doma na ulaz:) Mi nosimo mili glas, s kim pozdravlja Majka vas, i š nje ljubljenim Sinkom, milost dili grešnikom, Marija, Mat Celjanska.

Na Marijanskom shodišću pred milosnim kipom:

1. Zdrava budi neba i zemlje kraljica,
ti naša patrona, Marija Divica!
2. Sto i jezerokrat tebe pozdravljamo,
na vom svetom mjestu tebi se zručamo.
3. Ponizno klečeći pred milosnim kipom,
zihavamo k tebi s ljubavlju ditinskom.
4. Naša tužna srca jako se raduju
da smo mogli dojt simo v zemlju tvoju.
5. Da smo mogli tebe, Majku, pohoditi,
na vom čudnom mjestu k tebi pomoliti.

.....

20. Ti nas blagoslovi i naše domaće,
a i druge širom sve od naše braće.
21. Budi nam, o Majka, svagdar milostivna,
a najveć va skradnjoj uri dobrotivna.

Pri lučenju ili pred izlazom na marijanskom shodišću:

1. Spravljajte se skupa, marijanska braća,
opet nam se radost na žalost obraća.
2. Ar nam je turobno sada došlo vrime
da moramo domom pojt va Božje ime.
3. Jur nam je ostavit patronu krščansku,
Divicu prečudnu, Mariju Celjansku.
4. Zato se spričajmo kot najlipše znamo
da Mariji hvalu za sve dare damo.

5. O Marija, Mati naše sve radosti,
kako nam je sada teško od žalosti.
6. Da nam je odavle tako vreda proći,
kamo je veselje žalosnomu doći.
7. Zato, o Marija, tebi hvala budi
za sve tvoje dare ovde od svih ljudi.
8. Ostan nam va srci ti i Jezuš mili
da mislimo na vas kot da b' pri vas bili.
9. Morebit te ovde sad zadnjič vidimo,
Bog zna, kad već ovu milost doživimo.
10. Ostan anda zbogom, Divica ljubljena,
ka si nam od Sinka za Majku zručena.
11. Daj nam tvoj blagoslov, domom nas sprohodi,
obramba nam budi na zemlji i vodi.
12. Čuvaj nas i kripi, nas ne zaostavi,
da već ne grišimo, ar smo premlahavi.
13. Svim nam bud pri smeri zmožna pomoćnica
da se ne pogubi nijedna dušica.

4. ITALIJA

Značajno je da su od tri župne crkve Molizanskih Hrvata njih dvije posvećene Majci Božjoj: župna crkva u San Feliceu (Štifilić) posvećena je sv. Mariji Carigradskoj, a crkva u Živoj Vodi Kruč ima naslov „Santa Maria sub Ester”, a sagrađena je 1549. godine. Tradicija kaže da je crkva u San Feliceu posvećena sv. Mariji Carigradskoj zbog toga što su se toj Gospi zavjetovali naši stari kad su bježali preko mora, pa ako sretno stignu, da će na čast toj Gospi podići crkvu. Ne znam da li su organizirana neka posebna hodočašća, ali narod posebno štuje Gospu, a nisu rijetki koji idu na hodočašće u Loreto i Gospi Pompejskoj.

Koliko Molizanski Hrvati štuju Gospu, pokazuje i ovaj primjer: Sveti otac je 7. travnja 84. u posebnu audijenciju primio hodočašće vjernika iz ujedinjenih biskupija Termoli i Larino, u kojima se nalaze sela Molizanskih Hrvata. Predvodio ih je biskup Francesco Ruppi, prijatelj naših ljudi. Poslije oduljeg govora na talijanskom, Papa je rekao: „So che vivono nella vostra terra gruppi etnici provenienti dall'altra sponda dell'Adriatico. Anche a loro va il mio saluto cordiale. Essendo particolarmente numeroso il gruppo croato, ad esso voglio rivolgermi con alcune espressioni in quella lingua:

„Dragi moji Molizanski Hrvati. Pet stotin godišć naza vaše diu su sol Molise. Su bižal s one bane mora za sačuvat našu religiju, naš Bog, našu Blaženicu, naše svece oš naš život. Vi ste ostali vjerni vašoj religiji oš vašoj staroj tradiciji. Ostanite vjerni svedni Bogu, Crikvi, oš kulturi do vaši stari dida. Vi mate tit dobro Bog, Vašu Crikvu oš Vašu Blaženicu. Papa vas hoće čuda dobro oš blagoslivlje.”

II. HODOČASNIČKA MJESTA NAŠIH RADNIKA U ZAPADNOJ EVROPI

1. AUSTRIJA

U Austriji ima mnogo marijanskih svetišta i svaka naša misija običava organizirati redovita hodočašća.

Na području misije Graz nalazi se u Gornjoj Štajerskoj najpoznatije austrijsko svetište u *Maria Zella*. Naši najviše odlaze tamo, ali i u druga svetišta. U blizini Graza je *Maria Trost*, naši iz Beča osim u *Maria Zella* odlaze i u *Maria Tafel* i *Zell*. Oni iz Gornje Austrije odlaze k Majci Božjoj od trajne pomoći u *Attnang Puchheim*, zatim na *Pestlingberg*, na *Maria Plain* kod Salzburga. Hrvatski radnici iz Vorarlberga imaju svoj hodočasnički susret u *Rankweil*, a odlaze i u švicarski *Einsiedeln*.

2. ŠVICARSKA

Iako u Švicarskoj ima mnogo marijanskih svetišta, naši ljudi najradije dolaze u ono najpoznatije, u *Einsiedeln*. U početku je to bilo svake godine u listopadu, a posljednjih godina u prvoj polovici lipnja. Hodočašće traje dva dana, a osim zajedničke svečane mise na rasporedu je još križni put, predavanje u dvorani, koncert i procesija sa svijećama. Na to hodočašće dolaze i brojni naši iz južne Njemačke iz okoline Bodenskog jezera i iz susjednih mjesta u Francuskoj. Već se uobičajilo da jedan ili dva autobusa za taj dan dođu i iz Hrvatske. U Badenu se svake jeseni održava skup mladih „Rumeni list“.

3. NJEMAČKA

U Njemačkoj, gdje imamo 80 hrvatskih misija, naši ljudi idu na zajednička veća hodočašća u 8 mjesta.

Najranije je hodočašće u *Birnen*, na obali Bodenskog jezera, posljednje nedjelje svibnja. To je ujedno i najbrojniji hodočasnički skup naših vjernika izvan domovine – do 7.000 ljudi.

Na Duhovski ponedjeljak svake godine organiziraju se hodočašća u Marijinim svetištima: *Marienthal* kod Wiesbadena, *Nevers* kod Kolna, katedrala u *Hildesheimu*.

Misije iz Baden Wurtenberga okupljaju se u *Schonthalu* kod Heilbronna, one iz Bavarske u *Altöttingu*, prve u lipnju, druge u srpnju, dok se u rujnu ili listopadu iz područja Sjeverne Rajne naši vjernici zapute u *Kevelaer*. Sasvim osebujno je hodočašće u Autobahnkirche kod *Baden Badena* na drugi dan Božića, kamo rado dođu brojni naši vjernici iz biskupija Speyer i Freiburg, koji nisu za Božić pošli u domovinu.

Iako nema posebnu hodočasničku oznaku, Susreti hrvatske katoličke mladeži i Vieronaučna olimpijada u *Frankfurtu* svake godine okupe velik broj mladih.

4. FRANCUSKA

Razumljivo je da naši vjernici u Francuskoj vole hodočastiti u *Lourdes*, no tamo sve više odlaze i Hrvati iz drugih zapadnoevropskih zemalja. Sve se više razvijaju i hrvatska hodočašća u *Lasallette* kod Grenoblea u Alpama, a oni iz Lyona i Dijona vole otići u *Ars*. Na svim tim hodočašćima, osobito u Lourdesu, često dolazi do susreta naših vjernika iz domovine i onih iz zapadne Evrope. Dobro je napomenuti da je naša misija u Nici uvijek pri ruci brojnim skupinama koje iz domovine preko Nice putuju u Lourdes, što vrijedi i za misiju u Lyonu koja je blizu Arsa.

5. BELGIJA

Svake godine u rujnu Hrvati Beneluxa uza znatne skupine iz Njemačke (Essen, Koblenz) nađu se kod Djevice Siromaha u *Banneuxu* kod Liegea. Značajno je da glavnu brigu za svetište vodi jedan belgijski sekularni institut u kojem su i dvije hrvatske članice koje su vrlo aktivne u svetištu.

6. ŠVEDSKA

I u protestantskoj Švedskoj katolici se okupljaju u svetištu Majke Božje u *Oskarströmu* kod Halmstada u južnoj Švedskoj. Hrvati dolaze krajem svibnja i to najviše iz misije Göteborg, ali dolaze i iz Stockholma i Malmöa. Drugo središte okupljanja je svetište sv. Brigite u *Vadsteni* u srednjoj Švedskoj. Ondje su posebno organizirana hodočašća mladih među kojima se nađe i dosta Hrvata. Najbrojniji su skupovi za Duhove.

III. HODOČASNIČKA OKUPLJANJA NAŠIH ISELJENIKA U PREKOMORSKIM ZEMLJAMA

1. SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Na inicijativu Hrvatske katoličke zajednice, Hrvati SAD-a i Kanade su u kripti nacionalnog američkog svetišta Bezgrešnog Začeca u *Washingtonu* podigli dva oltara: jedan Majke Božje Bističke (Our Lady of Bistrica, Queen of Croatia pray for us) i drugi Kraljice Mira (Our Lady of Peace). Na oltarima su mramorni kipovi koje je izradio Josip Turkalj, učenik Ivana Meštovića. Oltare je posvetio zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić 18. listopada 1970. Hodočašća se organiziraju svake godine na Malu Gospu i to pod pokroviteljstvom Hrvatske katoličke zajednice. Za 15. obljetnicu posvete, za jesen 1985, već je pozvan na svečanost posvetitelj oltara kardinal Kuharić.

Lik Bistričke Gospe izradio je osobno i sam Ivan Meštović za hrvatsku župu u *Detroitu*. U *Portlandu* u Oregonu ima kapela naše Gospe Sinjske. I u hrvatskoj crkvi Presvetog Trojstva u *Chicagu* ima kip Bistričke Gospe. A kapela Majke Božje

Bistričke nalazi se u novoizgrađenoj crkvi sv. Petra i Pavla u *Omahi*. Svakako je najljepše Marijino svetište u SAD-u ono Majke Božje Bistričke u *Lackawanni*, kod Buffala, koje je 1976. posvetio nadbiskup Kuharić, a izgradio ga je tadašnji župnik Stjepan Lacković. Onamo hodočaste Hrvati i iz susjedne Kanade.

Od ukupno 37 hrvatskih dušobrižničkih središta u SAD-u, sedam je posvećeno Majci Božjoj.

2. KANADA

Najveće hodočasničko okupljalište Hrvata Kanade jest u svetištu kanadskih mučenika u *Midlandu* u Ontariju i to svake godine u posljednju nedjelju mjeseca srpnja. Iako samo svetište nije marijansko, na uzvisini iznad crkve nalazi se oltar Majke Božje Čenstohovske oko koje se pod vedrim nebom okupljaju tisuće naših hodočasnika iz cijele istočne Kanade, a dijelom i iz SAD-a. U poznato marijansko svetište *Notre Dame du Cap* kod *Trois Rivieres* u Quebecu dolaze samo manje skupine naših ljudi i to najviše iz te pokrajine i iz naše župe u Montrealu.

Inače, od 16 hrvatskih crkava u Kanadi, pet je posvećeno Majci Božjoj: Majka Božja Kraljica Hrvata u Torontu, Majka Božja zaštitnica putnika u Sault Ste Marie, Majka Božja Bistrička u Calgaryju, Mala Gospa u Edmontonu i župa Srca Marijina u Vancouveru. Sve su to nove crkve, izgrađene uglavnom u posljednjih 15 godina. Posebno domovinski značaj imaju nove crkve u Calgaryju (posvetio ju je niti pola godine prije svoje smrti u srpnju 1981. kardinal Franjo Šeper), u kojoj je 12. svibnja 1984. kardinal Kuharić blagoslovio veliki lik Bistričke Gospe, djelo umjetnika Petra Bulića; zatim je posebno značajna crkva sv. Nikole Tavelića u Winnipegu, u kojoj je kardinal Kuharić 15. 5. 84. posvetio novi oltar, lik Gospe Velikog Zavjeta, Višeslavovu krstionicu i Branimirov križ – umjetnička djela u drvu koja je izradio jedan Filipinac. I mnoge druge hrvatske crkve u Kanadi imaju umjetnički izrađene simbole koje je istakla proslava naše trinaestostoljetne kršćanske povijesti, osobito Branimirove križeve koji su negdje izrađeni u bronci (Vancouver), drugdje u drvu.

3. JUŽNA AMERIKA

Argentina

U glasovito Marijino svetište u *Lujanu* odlaze i mnogi Hrvati gdje se rado ispovijedaju. No u okolici Buenos Airesa nalazi se svetište Majke Božje Bistričke i to u naselju *Barrio Vucetich* koje nosi ime po našem sunarodnjaku. I ovamo dolaze naši ljudi, ali još nisu došla neka veća hodočašća iz udaljenijih mjesta.

Brazil

Hrvati iz Sao Paula svake godine organiziraju hodočašće u glasovito svetište Majke Božje u *Aparecidi*. Nadbiskup tog grada, Ferreira de Marcedo, bio je 1971. godine u Zagrebu i u Mariji Bistrici na Marijanskom kongresu.

Čile

Nije mi poznato u koja marijanska svetišta naši ljudi u Čileu najviše idu, ali mi je ostalo u sjećanju da smo svršetkom studenog 1971. nadbiskup Franić i ja u župnoj crkvi u gradu *Porveniru na Ognjenoj Zemlji* vidjeli sliku Gospe Sinjske. Ne treba se tome čuditi kad se zna da su na tom otoku i u susjednom gradu Punta Arenas do danas ostali brojni naši iseljenici iz južne Hrvatske, koji nikad nisu imali organizirano dušobrižništvo na hrvatskom jeziku, ali su dali svećenička, sestarska i biskupska zvanja (Alejandro Goić Karmelić je rodom iz Punta Arenasa i danas je pomoćni biskup u gradu Concepcion).

Što se tiče ostalih južnoameričkih zemalja, očito je da u svima njima postoje glasovita marijanska svetišta, ali nije nam poznato koliko naši sunarodnjaci u njih odlaze. Sudeći prema općepoznatoj pobožnosti našeg čovjeka prema Gospi, može se s pravom zaključiti da naši iseljenici i u tim zemljama rado hodočaste.

4. AUSTRALIJA

Katolička Crkva ne može na velikim prostranstvima Australije lako organizirati neko zajedničko Marijino svetište, ali ostaje činjenica da katedralne crkve imaju često naziv St. Mary's. Tako je i najveća australska crkva, sidnejska katedrala, posvećena Majci Božjoj. A u njoj je bilo već nekoliko velikih skupova hrvatskih katolika. No od jeseni 1980. u hrvatskoj crkvi u *Summer Hillu* u Sydneyju nalazi se lik Gospe Velikog Zavjeta, vjerna kopija solinskog originala, kojoj Hrvati New South Walesa hodočaste prve nedjelje rujna. Kip je u Australiju dopremio nadbiskup Kuharić prigodom velikog pastoralnog pohoda Hrvatima Južne Afrike, Australije i Novog Zelanda. O tom liku je mnogo toga rečeno u filmu koji je tada bio snimljen u Australiji: „Pod Južnim križem”.

IV. NEŠTO O ZNAČENJU HRVATSKIH HODOČAŠĆA IZVAN DOMOVINE

Jasno je da je svako hodočašće eminentno religiozni čin pa tako i hodočašća hrvatskih vjernika izvan domovine. To je prije svega izraz ljubavi i poštovanja prema Gospi i vjera u njezin zagovor i pomoć. Na tim hodočašćima mnogi se ispovjedu i pričeste jedino tada te godine. Mnogi još dugo duhovno žive od dubokog religioznog doživljaja u Gospinu svetištu.

No u uvjetima života i rada daleko izvan domovine, naš radnik na privremenom radu u inozemstvu ili onaj u trajnom iseljeništvu s hodočašćenjem povezuje još mnoge druge vrijednosti. Zato te eminentno vjerske skupove treba promatrati također sa sociološkog gledišta.

Najčešće se radi o *uspostavljanju veza s domovinom*, jer na velika hodočašća obično dolaze biskupi iz domovine. Za značajnije duhovne obnove dolaze i svećenici koji drže predavanja ili misije, a ti svećenici opet dolaze iz Hrvatske i time se stvara komunikacija sa „starim krajem”.

Uz liturgijski dio hodočašća obično se povezuje i neka *priredba* na kojoj nastupaju domaći mladi s recitacijama, igrokazima i folklorom, a razmjerno brojna publika potiče ih da se trude da svladaju ponajprije *hrvatski jezik*. No na neke veće skupove dolaze poznati pjevači ili zborovi ili vokalno-instrumentalni sastavi iz domovine, čime se opet uspostavljaju toliko nužne i dragocjene veze.

Hodočašća su prigoda *da se nađu zajedno naši dušobrižnici* koji često žive osamljeni daleko jedni od drugih. A organiziranje hodočašća zahtijeva temeljitu pripravu o kojoj se raspravlja na *pastoralnim sastancima* koji onda omogućuju razmjenu mišljenja i u drugim pastoralnim područjima.

Nerijetko se na velikim skupovima *nađu prijatelji i rodbina* koji se već niz godina nisu vidjeli. Tako se uspostavljaju nove veze i prijateljstva, što je od posebnog značenja u trajnoj emigraciji.

Svećenici za velika hodočašća pribave iz domovine veće količine *katoličkog tiska, vjerskih i drugih knjiga* povijesnog i općekulturnog sadržaja pa se to širi među narod. Ne treba posebno isticati koliko je to važno ne samo s vjerskog stanovišta nego i sa stanovišta očuvanja hrvatskog jezika.

Neka naša hodočašća *predvode mjesni biskupi* koji se katkada potrude da misu čitaju na hrvatskom, a znadu izreći i po koju rečenicu pozdrava na našem jeziku. Tada biskupi ili prelati mjesne Crkve izbliza mogu upoznati vjeru naših ljudi i osvjedočiti se da smo kulturni i duboko religiozan narod.

Budući da su naša hodočašća izvan domovine u pravilu vrlo dobro organizirana i posjećena, ona *za vjernike mjesne Crkve znače* poticaj i ohrabrenje u vjeri.

Poznato je da mnogi naši ljudi u svijetu puno trpe zbog odijeljenosti od obitelji i rodne grude, mnogi imaju prave psihičke traume zbog nemogućnosti da posjete rodni kraj. Za takve — a njih je mnogo — dolazak među svoje sunarodnjake za vrijeme jednog brojnog hodočašća jest prava terapija.

Iz svega izlazi da to ima i zdravo nacionalno značenje. Ponovno se budi i jača nacionalna svijest i ponos, nestaje osjećaj manje vrijednosti ili neke nacionalne krivnje i čovjek ponovno pronalazi sebe ne samo ukoliko je dio Božjeg naroda nego upravo ukoliko je taj Božji narod u isto vrijeme i hrvatski narod.